

HØJESTERETS DOM

afsagt mandag den 9. december 2019

Sag BS-20121/2019-HJR
(1. afdeling)

Erstatningsnævnet
(advokat Flemming Orth)

mod

A
(advokat Lasse Dalberg, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Københavns Byret den 21. december 2017 og af Østre Landsrets 22. afdeling den 30. januar 2019.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørdam, Jon Stokholm, Poul Dahl Jensen, Kurt Rasmussen og Jens Kruse Mikkelsen.

Sagen er behandlet skriftligt, jf. retsplejelovens § 387.

Påstande

Parterne har gentaget deres påstande.

Anbringender

Erstatningsnævnet har supplerende anført navnlig, at det har været nævnets faste praksis både efter den tidligere bestemmelse i § 8, stk. 1, og efter den nugældende bestemmelse i § 6 a i offererstatningsloven, at ansøgning om erstatning afslås, når et bandemedlem er blevet udsat for vold i forbindelse med en bandekonflikt. Denne praksis udspringer af, at bandemedlemmer ikke skal kunne opnå erstatning fra staten som følge af voldsepisoder under en bandekrig. Betænkning nr. 1019/1984 om retskrav på erstatning til ofre for forbrydelser omtaler s. 62 bandemedlemsskab "for at deltage i voldsudøvelse". I den konkrete sag

gøres det gældende, at deltagelse i organiseret handel med narkotika, dels er strafbart på lige fod med vold, dels – særligt når den udøves under en konflikt mellem rivaliserende grupperinger om territorium – indebærer en fare, som fuldt ud kan sidestilles med risikoen ved at indlade sig på voldsudøvelse.

Det er uberettiget, når landsretten i sine præmisser lægger til grund, at skadelidte i en sag mod Erstatningsnævnet skal stilles på samme måde, som skadelidte ville være stillet over for skadevolderen. Formålet med ordningen med offererstatning er, at staten påtager sig en del af den økonomiske risiko for, at en borger udsættes for en voldelig forbrydelse. Når borgeren vælger at udsætte sig for en særlig og i øvrigt forhøjet risiko for at blive udsat for en voldelig forbrydelse, må borgeren antages at have accepteret at overtage denne risiko. Ved at deltage i banderelateret virksomhed under en verserende konflikt mellem to bander, har A således sat sig uden for den særlige offentligretlige beskyttelse, der følger af offererstatningsloven, uanset hvorledes forholdet mellem ham og skadevolder må bedømmes efter erstatningsretten.

Der er i den foreliggende sag intet til hinder for, at der foretages en selvstændig vurdering efter offererstatningslovens § 6 a, uanset at denne stiller A ringere i forhold til den offentlige erstatningsordning, end han ville være stillet i forhold til skadevolderen. Det ville være krænkende for retsordenen, såfremt det var muligt at opnå skattefinansieret erstatning for skade indtrådt ved forsætlig deltagelse i organiseret, banderelateret hashhandel under omstændigheder, hvor den skadelidte indså tilstedeværelsen af en meget betydelig risiko for personskaade.

A har supplerende anført navnlig, at den tidligere gældende billighedsregel i offererstatningslovens § 8 er afskaffet, og skadelidte har derfor et retskrav på erstatning, såfremt de almindelige erstatningsregler er opfyldt. Det fremgår af forarbejderne til offererstatningsloven, at man ved lovforslaget fra 1984 ønskede at undgå risikoen for, at skadelidte stilles forskelligt over for henholdsvis skadevolderen og staten. Der skal derfor ske en hypotetisk vurdering af det erstatningsretlige mellemværende mellem skadelidte og skadevolderen, og det ville være retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, hvis der i praksis genindføres et billighedsprincip ud fra betragtninger om, hvem der måtte være eller ikke måtte være omfattet af lovens beskyttelsesinteresse. Forarbejderne til § 6 a viser således, at man nøje har overvejet fordele og ulemper ved at afskaffe billighedsreglen i den tidligere gældende § 8, og at lovgiver har valgt at indføre en retskravsordning, som støttes på de almindelige erstatningsretlige regler.

Bemærkningerne i betænkningen fra 1984 om "den, der f.eks. melder sig ind i en rocker-bande for at deltage i voldsudøvelse", forudsætter en betydelig involvering i en gruppering. Det forudsætter endvidere, at der er bevis for, at man

har en vilje til at deltage i voldsudøvelse. Det er Erstatningsnævnet, der har bevisbyrden, og det bestrides, at det er godtgjort, at A har meldt sig ind i en bande for at deltage i voldsudøvelse.

Højesterets begrundelse og resultat

A blev den 11. april 2013 skudt i hovedet af en ukendt gerningsmand og pådrog sig betydelige skader. Sagen angår, om der som følge af egen skyld eller accept af risiko skal ske nedsættelse eller bortfald af As krav på erstatning efter offererstatningsloven.

Det fremgår af offererstatningslovens § 6 a, at ved afgørelser om erstatning efter loven finder dansk rets almindelige regler om skadevolderens erstatningsansvar tilsvarende anvendelse, herunder om nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af skadelidtes eller afdødes medvirken til skaden eller accept af risikoen for skade.

I lov nr. 277 af 26. maj 1976 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser var det i § 8, stk. 1, bestemt, at erstatning kunne nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte eller afdøde havde medvirket til skaden, eller skaden var opstået under sådanne forhold, at erstatning ikke fandtes rimelig. Bestemmelsen gav mulighed for, at skadelidtes erstatningskrav mod staten kunne nedsættes eller bortfalde i videre omfang end mod skadevolderen. Ved lov nr. 233 af 6. juni 1985 blev der indført retskrav på erstatning fra staten, og den rimelighedsvurdering, der var en følge af § 8, stk. 1, blev erstattet af den nævnte bestemmelse i § 6 a, hvorefter dansk rets almindelige erstatningsregler finder anvendelse.

Højesteret tiltræder, at denne lovændring indebærer, at skadelidte over for staten skal stilles på samme måde, som skadelidte ville være stillet over for skadevolderen. Dette gælder, uanset om skadevolderen er kendt eller ukendt, jf. herved lovens § 6, stk. 1, nr. 1.

Som nævnt blev A den 11. april 2013 skudt i hovedet på Lundtoftegade på Nørrebro. På tidspunktet for skudepisoden var A på Lundtoftegade involveret i hashhandel, som var kontrolleret af bandegrupperingen MOB Lunden. A var udstyret med en walkie-talkie og iført en sikkerhedsvest, da han blev skudt, og han var selv ubevæbnet. Der var på daværende tidspunkt konflikt mellem MOB Lunden og en anden bandegruppering, Brothas. Chefen for Københavns Politis bandeenhed har i landsretten forklaret bl.a., at A formentlig var et tilfældigt offer, og at han ikke var registreret som bandemedlem, men alene som en person, der var i "radius af MOB Lunden".

Under disse omstændigheder finder Højesteret, at der i en sag mod skadevolderen ikke ville ske nedsættelse eller bortfald af erstatningsansvaret som følge af

medvirken til skaden eller accept af risiko for skade. Der er herefter ikke grundlag for at lade As erstatningskrav mod staten nedsætte eller bortfalde.

Højesteret tager herefter As principale påstand til følge, således at Erstatningsnævnet skal anerkende, at de skader, som han blev påført ved skudepisoden den 11. april 2013, skal erstattes i medfør af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

Sagsomkostninger for byret, landsret og Højesteret fastsættes til dækning af advokatudgift med 375.000 kr. og til dækning af den retsafgift, som skulle være betalt, hvis der ikke var givet fri proces, jf. retsplejelovens § 332, med 14.000 kr., i alt 389.000 kr.

THI KENDES FOR RET:

Erstatningsnævnet skal anerkende, at de skader, som A blev påført ved skudepisoden den 11. april 2013, skal erstattes i medfør af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

I sagsomkostninger for byret, landsret og Højesteret skal Erstatningsnævnet betale 389.000 kr. til statskassen.

Det idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.